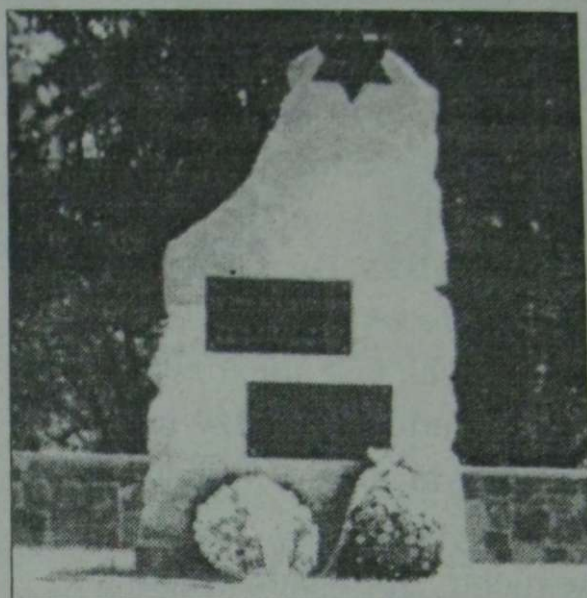

POWRÓT NEKROPOLII

Na terenie dawnego cmentarza żydowskiego w Chełmie odsłonięto pomnik poświęcony Żydom chełmskim, którzy zginęli w czasie II wojny światowej. Już wcześniej teren cmentarza ogrodzono stylowym parkanem, a w miejsce starych zniszczonych pomników stanęły nowe, odrestaurowane macewy.

Na odsłonięcie pomnika przybyło z Izraela, Stanów Zjednoczonych i Kanady kilkadziesiąt osób, potomków dawnych chełmskich Żydów. Odrestaurowanie cmentarza przy zbiegu ulic Kolejowej i Starościńskiej to dzieło Międzynarodowego Stowarzyszenia Żydów Byłych Mieszkańców Chełma, którym kieruje **Abram Beker**.

Żydzi w Chełmie osiedlili się w XV wieku. Za najstarszą informację źródłową uważa się odczytaną przez Szymona Milnera na początku XX w. datę 1442 na jednym z cmentarnych nagrobków. W następnym stuleciu Chełm słynął już szeroko swoją jesziwą. Działali tu tacy rabini jak Juda Aron, jego syn Elijah Baal Szem, Symeon Auerbach czy Salomon Zalman. W XVIII wieku nastąpił w Chełmie rozwój żydowskiego handlu i hasydyzmu. Mieszkało tu wtedy 1500 Żydów. W okresie międzywojennym Żydów było już 13,5 tys. Ukazywały się wtedy dwa tygodniki żydowskie.

W chwili wybuchu wojny w Chełmie mieszkało 15 tysięcy obywateli pochodzenia żydowskiego.

Cmentarz żydowski w Chełmie w dużym stopniu zdewastowali Niemcy już na początku wojny. Tam właśnie usytuowali przedsiębiorstwo melioracyjne. Niemcy zniszczyli prawie wszystkie cenne nagrobki wykorzystując je do brukowania ulic. We wrześniu 1988 roku Urząd Miejski w Chełmie zwrócił się do Fundacji Rodziny Nissenbaumów z prośbą o pośrednictwo w nawiązaniu kontaktów z ziomkostwami Żydów chełmskich i zainteresowanie rewaloryzacją cmentarza. Urząd w styczniu 1989 roku przygotował na własny koszt dokładną dokumentację obiektu.

Wreszcie w roku 1996 cmentarz żydowski w Chełmie wrócił na swoje miejsce.

Juliusz Stachira